

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ БУХОРО ВИЛОЯТИ
НОДАВЛАТ НОТИЖОРАТ ТАШКИЛОТИ
“ЗУМРАД” АЁЛЛАР ВА ЁШЛАР МАРКАЗИ

ШУКРОНАЛИК – ТИНЧЛИК ВА АҲИЛЛИК АСОСИ

мавзусида Республика илмий-амалий конференция
материаллари
2023 йил, 21 октябрь.

“БУХОРО- НАШР”,
2023

yaratishdan avval: “Minnatdorman”, derdi. Avstraliyalik aborigenlardan tortib afrikalikkacha, Maas, Navaxo, Shaunidan Taitigacha, eskimoslardan zulu, maorigacha, umuman, barcha xalqlarning an’anasi asosida shukronalik amaliyoti yotadi.

Shayx Sa’diy aytganlarki: “Bir nafasga ikki marta shukr aytish vojib”, zero, nafas kirsayu qaytib chiqmasa yoki chiqsayu qaytib kirmasa, inson halok bo’lishini ta’kidlab, inson tansihatligi uchun, xotirjamligi uchun Yaratganga shukrona aytmoqligi lozim, deganlar. Yaxshilikka faqat yaxshilik bilan javob qaytarish ulug’ fazilatlardan hisoblanadi. Tinch-xotirjam hayotimiz, farovon o’tayotgan kunlarimizning qadriga yetish uchun shukr qilib, eng avvalo hushyor bo’lishimiz lozimligini, ana shu ne’matlardan ayirmoqchi bo’lgan turli g’arazli kuchlar, nopok toifalarning nayranglaridan hamisha ogoh bo’lib, ularga munosib javob qaytarish kerak. Inson turli hiyla va aldovlarga aldanib, natijada oilasidan, yaqinlaridan, tinchligidan ajralib qolgan kishilar qismatiga nazar solsa, bu kunlarimizga qanchalar shukr keltirishligimiz lozimligini anglab yetamiz.

Xulosa o’rnida shuni ta’kidlash lozimki, bugun dunyoda bo’layotgan notinchliklar, iqtisodiy-siyosiy nizolar, noinsoniy ixtiloflar va millatlararo kelishmovchiliklarni yoki ba’zi mintaqalardagi xalqlarni bir burda nonga zor bo’layotganlarini ko’rib har bir inson O’zbekistondagi tinch-osuda farovon hayot va to’kin dasturxonimiz uchun Alloh taolaga cheksiz shukrlar aytishimiz lozim bo’ladi. Alloh taolo tinchlik ne’matini berdi degani endi bu ne’matga shukr qilish kerak demakdir. Tinchlik ne’mati bo’lsa, ibodatimiz halovatli, hayotimiz farovon, kelajagimiz porloq bo’ladi.

ШУКР ҚИЛИШ ҲАР БИР МИЛЛАТ ВА ДИНГА ХОС ҚАДРИЯТ

Гулбаҳор Камиловна Зарипова,
БухДУ доценти, педагогика фанлари номзоди.

“Шукр” сўзи арабча сўз бўлиб, қаноат маъносини беради. “Шукр” эса унинг кўплигини ифодалайди. Шукр қилиш шукрона – раҳмат айтишга олиб келади. Буни шукроналик ҳолати ҳам деймиз.

Дарвоқе, халқда “Бирни кўриб фикр қил, бирни кўриб шукр қил” деган нақл ҳам бор.

АҚШда ҳар йил ноябрь ойининг охири пайшанбаси, ўзига хос бир байрам. Уни оддий қилиб, “Шукроналик куни” дейишади. Анъана тарихи XVII асрга бориб тақалади. Америка диёрига келган илк европаликлар янги заминда етиштирган биринчи ҳосилни олар экан, худога ва момо ҳаво ҳамда она заминга раҳмат айтади, шу билан бирга барака ва тинчлик-хотиржамлик тилайди. Ўшандан бери шукроналик кунида Америка оилаларида катта дастурхон ёзилади. Асосий таом – курка, Шимолий Америка халқлари севиб ейдиган гўшт. Ушбу байрам дин, ёки элат танламайди. Америкада яшайпсизми, демак, сиздан ҳам шукр қилиш, дўсту-биродарлар билан бир бурда нонингизни баҳам кўриш кутилади.

Дунёда тил борки, “раҳмат” деган сўзга эга. Худога шукр қилиш эса ҳар бир динга хос қадрият. *Шукр қилиш ҳар бир динга хос одат.* Нью-Йорк яҳудийлари етакчиларидан Майкл Страссфельд фикрича, инсон ҳар куни ёруғлик ва гўзалликда ўтгани, ҳаёт неъматларидан баҳраманд бўлгани учун ҳам худога раҳматлар айтиб яшаши керак.

Одатда инсон бошига кулфат тушгандагина худони эслаб қолади, дейди раввин: “Ўлим ҳақ дейишади. Шу сабаб бўлса керак, ўтганларни дуо қилиб, тирикларга умр тилаймиз ва ҳаётлигимиз учун худога шукр айтамыз.” Насронийлар ҳам шуни таъкидлайди. Инжилда ёзилишиса шукроналик бу эзгуликдир. Кўрсатилган илтифот, ёки ёғилган назарга қайтарилган жавоб.

Рухоний Жеймс Ковальский Исо Масих ҳикоясини эслайди: “Пайғамбар бир неча одамни даволаса-да, унга раҳмат айтиш учун фақат бир инсон қайтиб келади. Шунда Исо Масих сени ташаккур айтишинг нафақат жисминг балки руҳинг ҳам шифо топганидан далилдир, дейди”.

Исломда ҳам Аллоҳ – шукроналик ва рағбат манбаидир. Оллоҳни бежиз “раъзияаллоҳ” – ризолик илоҳи дейишмайди. Шайх Фариханинг айтишича, ислом таълимоти ҳар сония шукр қилишни тарғиб қилади.

“Шукр қилинг, Оллоҳга интилинг, шунда дунё ҳам сокинроқ бўлади”, - дейди шайх. “Қуръонга бир мўъжиза манбаи сифатида қарашади. Унда келтирилган ҳар бир воқелик тагида бутун олам, унсир-у жинслар соҳиби Оллоҳга ҳамд-сано келтирилади. Қуёш, Ой,

юлдузлар борки, ўз яралиш манбаидан миннатдор. Ана шу шукроналик эса ҳаёт давом этиши учун асосдир. Инсон туғилишидан бошлаб то қабргача шукроналик руҳи билан яшаса, юрагида ёвузлик бўлмайди. Бу эса дунёни ҳозирда мавжуд хунрезлик ва зўравонликлардан холи сақлаган бўларди. Сабаб яратган тангри шукроналик эвазига рағбат беради”, - дейди шайх Фариха.

Буддистлар эса “реинкарнация”га ишонади, яъни руҳларнинг кўчиб юришига. Буддистлар ҳар бир руҳ, вақти келиб бир марта бўлса ҳам она тимсолида келишини айтади.

Шу сабаб ким бўлишидан қатъий назар бир-биримизга оқибатли бўлиб, шукр айтишни қанда қилмайлик, дейди улар.

Дунёда кўп халқлар Ҳосил байрамини нишонлайди. Шу жумладан, Америка туб аҳолиси бўлмиш ҳинду қабилалари ҳам. Ҳар йил кузда она ер тўқчилик ва тўкин-сочинлик учун миннатдорчилик билдирилади.

Америкада Шукроналик байрами – дам олиш куни. Бирор сабаб туфайли бир-биридан узоқлашган оилалар байрам баҳона катта дастурхон атрофига йиғилади.

ИЛК ЖАҲОН ДИНЛАРИ ВА ФАЛСАФИЙ ҚАРАШЛАРДА ШУКРОНАЛИККА МУНОСОБАТ

Зумрат Астановна Кенджаева,
ННТ Бухоро вилоят «INTILISH»
Ахборот таълим маркази директори.

Аннотация: Мақолада илк ва мумтоз тариқатлар доирасидаги шукроналикнинг генезиси ўрганилади, халқларнинг диний нуқтаи назардан шукроналик ғоялари ифодаси, шукроналикнинг аҳамияти ва инсон ҳаётидаги мақоми ёритиб берилган. Хусусан, диний таълимотларда турли мазҳабларнинг ўхшаш жиҳатларидан бири уларнинг инсонни яхши ва ёмон воқеа ва неъматларга нисбатан шукрона келтириши ва шунингдек, сабр билан доруломон кунларни кутиши кераклигидир. Инсонларнинг дин ва унинг мазҳабларига ишониши уларга аслида яшаш учун куч ва ишонч бериши билан боғлиқ фикр-мулоҳазалар баён қилинган.

Калит сўзлар: шукроналик, миннатдорчилик, маданий анъаналар, илк цивилизациялар, миллат тамаддуни, мазҳаблар, диний маросимлар, маданий мослашув.

МУНДАРИЖА

Жобир домла Элов. Мустақиллик – улуғ неъмат.....	4
Ахмедова Ш.Н. Шукроналик – қалб зийнати.....	6
Саломова Ҳ. Ю. “Шукр” тушунчасининг фалсафий моҳияти.....	10
Наврўзова Г. Н. Шукроналик – Баҳоуддин Нақшбанд камолотининг асоси.....	13
Юнусова Г. С. Шукроналик асоси – сабр.....	20
Каримов Б. Шукроналик, бирлашиш негизи меҳрликда.....	23
Masharipova G. K. Hadislarda insonlarga savob ish qilish va kunimizga shukronalik hissini tuyish tuyg`usi.....	27
Шарипова О. Т. Тасаввуфда “шукр ва таваккул” ҳақида.	31
Маҳмудов Р. Ж. Янги Ўзбекистон ёшларини тарбиялашда тасаввуф таълимотининг ўрни.	34
Алимов Х. М. Тасаввуф психологиясида руҳ ва психика масалалари.....	38
Қамбаров А. А. Қуръони карим оятлари ҳамда ҳадиси шарифларда келтирилган “шукроналик” тушунчасининг ижтимоий-фалсафий таҳлили.....	41
Пардаева М. Д. Хожагон-Нақшбандияда илм-маърифат ҳақидаги қарашларнинг ўзига хос хусусиятлари.....	47
Озод МЎЪМИН ХЎЖА. Тасаввуфий шукроналик.....	50
Rahmatova X. X. Naqshbandiylik ta’limotida rizo – shukronalikning asosidir.....	54
Зарипова Г.К. Яратган одамзотига берган меъёр.....	57
Гуламова М. Т. Мустақиллик шарофати туфайли Кумушхонавий меросининг ўрганилиши.....	59
Rahmatova X. X. Shukronalik - ixtiloflarni hal etish va murosa kelishning maqbul yo’lidir.....	62
Зарипова Г. К. Шукр қилиш ҳар бир миллат ва динга хос қадрият.....	65
Кенджаева З. А. Илк жаҳон динлари ва фалсафий қарашларда шукроналикка мунособат.....	67
Қодиров Д. Ҳ. Қушайрийнинг “Рисола фит-тасаввуф” асарида шукрнинг талқини.....	74